

TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLERİN YETERLİLİĞİ ÜZERİNE BİR ÖRNEK ÇALIŞMA (TOPLUM HAYATI TEMASI ÖRNEĞİ)

Araş. Gör. Dr. Neslihan KARAKUŞ*

Öz

Resmî dil bir ülkede anayasa veya kanun ile kabul edilen dili tanımlamak için kullanılan terimdir. Devlet ile vatandaş arasındaki tüm resmi işlemlerin resmî dilde yapılması gerekmektedir. Bir ülke sınırları dâhilinde yaşayan kişiler ya da topluluklar farklı bir dil konuşsalar dahi resmî işlemlerini gerçekleştirirken resmî dil kullanmak durumundadırlar. Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî dili Türkçedir. Resmî dilinin Türkçe olması devletin, başka dilleri konuşan etnik kökenli vatandaşlarıyla birlikte sağlıklı iletişim kurabilmesi ve herkese eşit hizmet verebilmesi için önemlidir. Bu durum; eğitim dilinin Türkçe olması ve Türk Dilinin devlet bünyesindeki bütün vatandaşlarına en iyi şekilde öğretilmesi ihtiyacını ortaya çıkarır.

Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için eğitim öğretim hayatına başlayan her çocuk, zorunlu bir ders olarak ilk günden itibaren Türkçe dersiyile tanışır ve öğretim hayatının sonuna kadar bu tanışıklığı ilerletir. Bu kadar önemli olan bir dersin öğretimine ise aynı önemin verilmediği gözlemlenmektedir. Bu gözlemi daha somut verilere dayandırmak ve bu konuya dikkat çekmek için hazırlanan makalede, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin yeterliliğini ölçmeye yönelik bir araştırma yapılmaya çalışılmış ve 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki "Toplum Hayatı" temasında yer alan metinlerin ve bu metinlere alternatif olarak sunulacak başka bir metnin öğrencilerin tutum ve davranışlarına yönelik karşılaştırılması yapılmıştır.

* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.

Anahtar kelimeler: Türkçe Öğretimi, Türkçe Ders Kitapları, Kültür Aktarımı, Kaynak Metinler, Temalar, "Toplum Hayatı" Teması.

Abstract

A Case Study on Adequacy of Texts in Turkish Textbooks

Official language is a term that is adopted by the constitution or law in a country. All the official transactions between the state and the citizen needs to be done in the official language. People living within the borders of a country have to use official language in formal procedures even if they use different languages in community. The official language of the Turkish Republic is Turkish and that is important for healthy communications between state and other ethnic origin citizens. This situation brings the need that Turkish language must be taught in a best way by the state to hole citizens.

To meet this need, every child that starts to school have to take Turkish class from the beginning of first day and throughout the education life this acquaintance continues. It is observed that the importance is not enough for such an valuable lecture. To base this observation on more concrete data and to take attention on subject this issue paper. To prepare this paper, a study made to measure the adequacy of texts in Turkish textbooks of 8th class, which are related to Community Life theme and alternative text presented to them. By this way attitudes and behaviors of students comparison made according to this text.

Key words: Turkish Language, Turkish Books, Cultural Transfer, The Source Texts, Themes, The Theme of Community Life.

1. Giriş

Bir ülkede yaşayan ve o ülkenin eğitim-öğretim imkânlarından yararlanmak isteyen her yurttaş, başka bir anadile sahip olsa dahi vatandaşı olduğu devletin resmî dilini bilmek durumundadır; çünkü hayatı boyunca karşılaşacağı her türlü resmî işlemi bu dil üzerinden gerçekleştirecektir. Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî dili Türkçe olduğu göz önüne alındığında, devletin bütün vatandaşlarına eşit olarak yaklaşabilmesi ve birlik-beraberliği sağlayabilmesi için Türkçe öğretimine titizlikle eğilmesi ve üzerinde önemle durması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin, hayatları boyunca karşılaşacakları problemleri çözmeleri ve imtihanlarda başarılı olmaları resmî dillerini ne kadar bildikleri ve nasıl kullandıkları ile de yakından ilgilidir; çünkü başarı düşünceden, düşünce de dil becerilerine ne derece vakıf olduğundan geçer. Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin önemi işte burada devreye girer. Bazı öğrenciler çok iyi şartlarda, çok iyi imkânlarla yetişirken; pek çok öğrenci ise gerek yetiştikleri çevre ve gerekse ekonomik durumlarının yetersiz oluşundan dolayı eğitimlerini yarım bırakmak zorunda kalır. Bu gibi öğrencilerin, ona dilini sevdirecek

ve öğrenmesini kolaylaştıracak eserlerle sadece ders kitaplarındaki metinler vesilesiyle karşılaştığı göz önüne alındığında, ders kitaplarında yer alan metinlerin çok iyi seçilmesi gerektiği bir kez daha anlaşılmaktadır.

Okullarda dil öğretimi yapılırken çeşitli metinlerden yararlanmak gerekir. Bu metinlerin, dilin ifade gücünün en iyi şekilde kendini gösterdiği metinler olması dikkatle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu durumda sorulması gereken soru şudur: “Metinler neye göre seçilmeli ve ne tür özellikler taşımalıdır?”

1.1. Ders Kitapları İçin Seçilen Metinlerde Aranması Gereken Özellikler:

Dil öğretiminde, kaynak metinler seçilirken dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından, 2006 yılında hazırlanmış olan ilköğretim Türkçe dersi öğretim programında okuma metinlerinde bulunması gereken 27 özelliğe yer verilmiştir. Hepsi birbirinden önemli olan bu özelliklerin başında metinlerin taşınması gereken millî ve cihanşümül vasıflara değinilmiştir. Bu 27 özellikten ilk üçü şöyledir:

1. Metinler, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.

2. Metinlerde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.

3. Metinlerde siyasî kutuplaşmalara ve ayrımcılığa yol açacak, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamalıdır.¹

Millî Eğitim Bakanlığı'nın Türkçe dersi öğretim programında yer verdiği 27 vasıf göz önünde bulundurularak değerlendirilen ders kitabı metinleri, öğrencilerinde fikir ve görüşleri eşliğinde ele alınmış ve uzman görüşleri ile desteklenerek araştırmanın alt yapısı oluşturulmuştur.

2. Araştırmanın Problemi

“Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığının izni ile ders kitabı olarak öğrencilere sunulan kitaplar; devletin bütün vatandaşlarına eşit olarak yaklaşabilmesi ve birlik-beraberliği sağlayabilmesi için gereken vasıfları yeterince taşımakta mı?” sorusu araştırmanın problem sorusunu teşkil etmektedir.

3. Araştırmanın Amacı

Yukarıdaki problemin araştırılarak Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından, 2006 yılında hazırlanmış olan ilköğretim Türkçe dersi öğretim programında okuma metinlerinde bulunması gereken 27 özellik göz önüne alındığında

¹ Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, *İlköğretim Türkçe Dersi 6, 7, 8. Sınıflar Öğretim Programı*, Milli Eğitim Yayınevi, Ankara, 2006.

ne derece yeterli olduğu tespit edilmeye ve bu metinlere alternatif olarak sunulan başka bir metnin öğrenciler üzerindeki tesiri ölçülmeye çalışılmıştır. Amaç; eğer metinler yeterli değilse, hangi yönden veya yönlerden yetersiz olduğunu tespit etmektir.

4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini, ilköğretim 8. sınıfta eğitim gören öğrenciler oluştururken, örneklemini ise İstanbul Sancaktepe Beyhan Şenyuva İlköğretim Okulu 8-A, 8-B, 8-D, 8-G şubelerinden random (rastgele) yöntemiyle seçilen 37 öğrenci teşkil etmektedir.

5. Sınırlılıklar

Bu çalışma;

1. 2010-2011 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığınca ders kitabı olarak okullarda okutulması uygun görülen Pasifik yayınlarına ait Türkçe ders kitabı,

2. Bu ders kitabındaki “*Toplum Hayatı*” teması başlığı altında yer alan 4 metin,

3. Bu metinlere alternatif olarak sunulacak olan “*Devişle Tilki*” isimli bir metin ile,

4. Araştırmanın uygulamalı bölümü ise ilköğretim ikinci kademedeki eğitim gören İstanbul Sancaktepe Beyhan Şenyuva İlköğretim Okulu’nda eğitim gören 37 sekizinci sınıf öğrencisi ile sınırlı tutulmuştur.

6. Araştırmanın Yöntemi

Tarama yöntemi kullanılarak, 2010-2011 eğitim öğretim yılında ilköğretim okullarında Milli Eğitim Bakanlığı’nın izni ile Türkçe ders kitabı olarak kabul edilmiş olan, Pasifik Yayınlarına ait ders kitabı incelenmiştir.

*“Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey, ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.”*²

Tarama yöntemiyle araştırma için gereken ilgili literatür taranmıştır. Araştırmada var olan bir durumu ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için öncelikle alan-yazın taraması yapılmış. Bu alan-yazın taraması sonucunda ulaşılan sonuçlar doğrultusunda sekizinci sınıf 2010-2011 eğitim öğretim yılında ilköğretim okullarında kullanılan Pasifik Yayınlarına ait Türkçe ders kitabındaki “*toplum hayatı*” temasında

² Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.

yer alan metinlerin biçim ve içerik özellikleri incelenerek öğrencilerin metinlere yaklaşımının tespit edilebilmesi için ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine metinlerle ilgili sorular sorulmuş ve metinlerle ilgili değerlendirme yapılmıştır.

7. Araştırma Verilerinin Toplanması

Bu araştırmada verilerin toplanmasında belge tarama yöntemi ile doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Varolan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belge tarama denir. Belge tarama, belli bir amaçla dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar”.³ “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.”⁴ Bu bilgiler ışığında öğrencilere metinlerle ilgili olarak sorulan sorular değerlendirmeye alınmış ve metinler arasında karşılaştırma yapılmıştır.

Veriler toplanırken bu araştırmada nitel veri kaynağı olarak ilköğretim sekizinci sınıf Pasifik yayınlarına ait Türkçe ders kitabı ile Şirazlı Sadı'nın Bostan isimli eserinden alınan Derviş ile Tilki Hikâyesi ele alınmıştır. Toplum Hayatı temasında yer alan dört metin incelenmiş, bu metinlerden farklı olarak uzman görüşleri çerçevesinde hazırlanan Derviş ile Tilki isimli metin öğrencilere sunulmuştur. Uzmanlardan gelen puanlamalar Lawshe tarafından geliştirilmiş olan ve kendi ismiyle alınan Lawshe tekniği ile kapsam geçerlilik oranlarının bulunması için değerlendirmeye alınmıştır. Bu değerlendirme için alanında uzman 30 farklı kişinin görüş ve düşüncelerinden yararlanılmıştır.

8. Araştırma Verilerinin Çözümü ve Yorumlanması

Derviş ile Tilki isimli metnin çözümü ve yorumlanmasında “Lawshe Tekniği” olarak bilinen yöntem kullanılmıştır. Ölçülmek istenilen özellik ile ölçek maddeleri arasındaki bağlantı, ölçme aracının geçerliliği ile ilişkilidir. Ölçeğin, ölçülmesi amaçlanan özelliği kapsamak ya da maddenin ilgili yapıyı yorma gücünü belirlemek için ön çalışmalara ihtiyaç vardır.⁵ Ölçme aracının geçerliliğini etkileyen diğer faktörler de ölçek geçerliliği için göz önünde bulundurulması gereken noktalardır. Ölçek maddesinin anlaşılır olması, hedef kitleye uygunluğu, ön çalışmalarda elde edilen uzman görüşleri arasındaki uyum veya uyumsuzluk kapsam geçerliliğinin tespiti için önemlidir.

Lawshe tekniğinde en az 5, en fazla 40 uzman görüşüne ihtiyaç vardır. Her bir madde uzman görüşleri; “madde hedeflenen yapıyı ölçüyor”,

³ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.

⁴ Ali Yıldırım-Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999.

⁵ Mc Gartland, R.D. Berg-Weger, M. Tebb, S. Lee, E. ve Rauch, Objectifying content validity: Conducting a content validity study in social work research, *Social Work Research*, 27 (2), 94-104, 2003.

“madde yapı ile ilişkili ancak gereksiz”, “madde hedeflenen yapıyı ölçmez” şeklinde derecelendirilmektedir. Kapsam geçerliliğinin yanında, maddenin anlaşılabilirliği, hedef kitleye uygunluğu gibi amaçlar içinde uzman görüşleri derecelendirilebilir. Böylelikle uzmanların herhangi bir maddeye ilişkin görüşleri toplanarak kapsam geçerlilik oranları elde edilir. Kapsam geçerlilik oranları (KGO), herhangi bir maddeye ilişkin “Gerekli” görüşünü belirten uzman sayısının, maddeyle ilgili görüş belirten toplam uzman sayısına oranının 1 eksiği ile elde edilir⁶.

$$KGO = \frac{N_g}{N/2} - 1$$

Burada N_g , maddeye “gerekli” diyen uzman sayısını ve N ise maddeyle ilgili görüş belirten toplam uzman sayısını göstermektedir. Uzmanların yarısı maddeyle ilgili olarak “gerekli” şeklinde görüş bildirdiğinde $KGO=0$, yarısından fazlası “gerekli” şeklinde görüş bildirmiş ise $KGO \geq 0$, yarısından azı “gerekli” şeklinde görüş bildirmiş ise $KGO \leq 0$ olacaktır.

KGO değerleri negatif ya da 0 değer içeriyorsa bu tip maddeler ilk etapta elenir. KGO değerleri pozitif olan maddeler için istatistiksel ölçütler ile anlamlılıkları test edilir. KGO’ların minimum değerleri (kapsam geçerlilik ölçütleri) Veneziano ve Hooper⁷ tarafından tabloya dönüştürülmüştür.⁸

Tablo 1. Uzman Görüş Değerleri

Uzman Sayısı	Minimum Değer	Uzman Sayısı	Minimum Değer
5	0,99	13	0,54
6	0,99	14	0,51
7	0,99	15	0,49
8	0,78	20	0,42
9	0,75	25	0,37
10	0,62	30	0,33
11	0,59	35	0,31
12	0,56	40+	0,29

Bu çalışmada 30 uzmandan görüş alındığı için Kapsam Geçerlilik Ölçütü “0,33” olarak ele alınmış ve hesaplamalar bu ölçüte göre yapılmıştır. Kapsam geçerlilik oranlarının tespiti için kullanılan ve Lawshe tekniği olarak bilinen yaklaşım 6 aşamadan oluşmaktadır:

1. Alan uzmanları grubunun oluşturulması,

⁶ Halil Yurdağül, *Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliliği İçin Kapsam Geçerlilik İndekslerinin Kullanılması*, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli, 2005.

⁷ Veneziano, L. Ve Hooper, J., “A method for quantifying content validity of health-related questionnaires”, *American Journal of Health Behaviour*, 21(1), 67-70, 1997.

⁸ Halil Yurdağül, *Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliliği İçin Kapsam Geçerlilik İndekslerinin Kullanılması*, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli, 2005.

2. Aday ölçek formlarının hazırlanması,
3. Uzman görüşlerinin elde edilmesi,
4. Maddelere ilişkin kapsam geçerlilik oranlarının elde edilmesi,
5. Ölçeğe ilişkin kapsam geçerlilik indekslerinin elde edilmesi,
6. Kapsam geçerlilik oranları/indeksi ölçütlerine göre nihai formun oluşturulması.

Sırası ile bu aşamalar tamamlanmış ve veriler çözümlenmiştir. Elde edilen bilgiler, SPSS programı ile yorumlanmış ve sonuç bölümüne geçilmiştir.

Nitel araştırmada araştırmacı, incelenen olguya yakın olduğu ve gerekirse o olguya ilişkin ilk elden deneyimler edindiği için, onun yapacağı yorumlar değerlidir. Toplanan verilerin açıklanmasında ve anlamlandırılmasında yardımcı olabilecek araştırmacının görüş ve yorumları nitel araştırmada önemli bir yer tutar. Bu nedenle araştırmacı bu son aşamada topladığı verilere anlam kazandırmak ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak, neden-sonuç ilişkileri kurmak, bulgulardan birtakım sonuçlar çıkarmak ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapmak zorundadır.⁹

9. Bulgular ve Yorumlar

“*Toplum Hayatı*” teması içerisinde yer alan “*Dünyada Herkeste Sevgi Var* (Nuray Bartoschek), *Yetim Kalan Ağaçlar* (Murat Başaran), *Değişmek veya Kaybolmak* (Lahbabi), *Seyfi Baba* (Mehmet Akif Ersoy)” isimli metinler öğretmenleri ile birlikte derste işlenmiş ve bu metinlere ilave olarak “*Derviş ile Tilki* (Sadi Şirazi)” isimli hikâye yine bu tema altında öğrencilere sunulmuştur. Bu metinlerle tanışan öğrencilere, metinler ile ilgili sorular sorulmuş ve beğenileri ile kazanımları öğrenilmeye çalışılmıştır.

9.1. “Dünyada Herkeste Sevgi Var” İsimli Metnin Kazandıracaklarına Yönelik Olarak Öğrencilere Sunulan Maddeler:

1. Okumanın önemini, her türlü güçlüğü rağmen eğitimimize devam etmemiz gerektiğini öğrendim.
2. Parçada sevginin toplum hayatındaki yeri üzerinde durulmaktadır.
3. Genel kültürümüze katkı sağladığını düşünüyorum.
4. Kişisel gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
5. Zihin gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
6. Sosyal gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
7. Dil gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
8. Kelime hazinemize bilmediğimiz yeni kelimeler kattı.
9. Metin akıcı bir dille yazılmış.
10. İlgi çekici bir metin.
11. Metni beğendim.

⁹ Ali Yıldırım-Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999.

Tablo 2. “Dünyada Herkeste Sevgi Var” İsimli Metin İçin Öğrenci Değerlendirmesi

Dünyada Herkeste Sevgi Var	Olumlu		Kararsız		Olumsuz	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1	28	75.68%	7	18.92%	2	5.41%
2	22	59.46%	10	27.03%	5	13.51%
3	16	43.24%	14	37.84%	7	18.92%
4	22	59.46%	7	18.92%	8	21.62%
5	14	37.84%	17	45.95%	6	16.22%
6	14	37.84%	15	40.54%	8	21.62%
7	16	43.24%	13	35.14%	8	21.62%
8	25	67.57%	8	21.62%	4	10.81%
9	23	62.16%	12	32.43%	2	5.41%
10	21	56.76%	14	37.84%	2	5.41%
11	22	59.46%	11	29.73%	4	10.81%
Toplam	223	54.79%	128	31.45%	56	13.76%

3., 5. 6. ve 7. maddeler % 50'nin altındadır. Öğrencilerin yarısından çoğu; bu metnin genel kültürlerine katkı sağlamadığını, kişisel gelişimleri, dil gelişimleri ve sosyal gelişimleri için faydalı olmadığını düşünmektedir. Oysa bu metnin, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 2006 yılında hazırlanmış ilköğretim Türkçe dersi öğretim programında okuma metinlerinde bulunması gereken 27 özelliğe bakıldığında, öğrencilere bu yönlerden katkı sağlaması gerektiği görülmektedir. Metnin dili de öğrenciler tarafından pek akıcı bulunmamış ve %41 gibi azımsanmayacak bir öğrenci grubu metni beğenmemiştir. Elbette her öğrencinin seveceği bir metin bulmak çok zordur; ama en azından mümkün olduğunca bu yüzde daha aşağılara indirilmeye çalışılmalıdır.

9.2. “Yetim Kalan Ağaçlar” İsimli Metnin Kazandıracaklarına Yönelik Olarak Öğrencilere Sunulan Maddeler:

1. Şehirleşmenin getirdiği olumsuz sonuçlardan birinin tabiattan uzaklaşmak olduğunu öğrendim.
2. Doğayı sevmenin bize kazandıracakları anlatılıyor.
3. “*Babayla oğlun, dedeyle torunun çelişkisi*” ile kuşak çatışmasının ne demek olduğunu öğrendim.
4. Genel kültürümüze katkı sağladığını düşünüyorum.
5. Kişisel gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
6. Zihin gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
7. Sosyal gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
8. Dil gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
9. Kelime hazinemize bilmediğimiz yeni kelimeler kattı.
10. Metin akıcı bir dille yazılmış.
11. İlgi çekici bir metin.
12. Metni beğendim.

Tablo 3. “Yetim Kalan Ağaçlar” İsimli Metin İçin Öğrenci Değerlendirmesi

Yetim Kalan Ağaçlar	Olumlu		Kararsız		Olumsuz	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1	28	75.68%	8	21.62%	1	2.70%
2	22	59.46%	13	35.14%	2	5.41%
3	14	37.84%	14	37.84%	9	24.32%
4	19	51.35%	12	32.43%	6	16.22%
5	22	59.46%	8	21.62%	7	18.92%
6	17	45.95%	11	29.73%	9	24.32%
7	20	54.05%	9	24.32%	8	21.62%
8	12	32.43%	18	48.65%	7	18.92%
9	18	48.65%	14	37.84%	5	13.51%
10	22	59.46%	9	24.32%	6	16.22%
11	24	64.86%	8	21.62%	5	13.51%
12	21	56.76%	13	35.14%	3	8.11%
Toplam	239	53.83%	137	30.86%	68	15.32%

3., 6., 8. ve 9. maddeler %50'nin altındadır. Öğrencilerin yarısından çoğu; bu metnin dil gelişimlerine, zihin gelişimlerine ve kelime hazinelerine katkı sağlamadığını düşünmekte, ağaçlarla özdeşleştirerek kuşak çatışmasının anlatıldığı hikâyeden; “Babayla oğlun, dedeyle torunun çelişkisi ile kuşak çatışmasının ne demek olduğunu öğrenmediğini” belirtmektedir. %59'u metin dilinin akıcı olduğunu düşünürken, %65'lik bir öğrenci grubu da metnin ilgi çekici olduğu görüşünü beyan etmiştir. Metnin dili ise öğrenciler tarafından pek akıcı bulunmamış ve %43 gibi azımsanmayacak bir öğrenci grubu bu metni beğenmemiştir.

9.3. “Değişmek veya Kaybolmak” İsimli Metnin Kazandıracaklarına Yönelik Olarak Öğrencilere Sunulan Maddeler:

1. Medeniyetin nasıl meydana geldiğini öğrendim.
2. Medeniyetimizi zenginleştiren insanların önemini anlatan bir parçadır.
3. Genel kültürümüze katkı sağladığını düşünüyorum.
4. Kişisel gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
5. Zihin gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
6. Sosyal gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
7. Dil gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
8. Kelime hazinemize bilmediğimiz yeni kelimeler kattı.
9. Metin akıcı bir dille yazılmış.
10. İlgi çekici bir metin.
11. Metni beğendim.

Tablo 4. “Değişmek veya Kaybolmak” İsimli Metin İçin Öğrenci Değerlendirmesi

Değişmek veya Kaybolmak	Olumlu		Kararsız		Olumsuz	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1	22	61.11%	11	30.56%	3	8.33%
2	27	75.00%	8	22.22%	1	2.78%
3	24	66.67%	12	33.33%		0.00%
4	13	36.11%	16	44.44%	7	19.44%
5	18	50.00%	14	38.89%	4	11.11%
6	17	47.22%	16	44.44%	3	8.33%
7	19	52.78%	14	38.89%	3	8.33%
8	26	72.22%	8	22.22%	2	5.56%
9	12	33.33%	19	52.78%	5	13.89%
10	18	50.00%	8	22.22%	10	27.78%
11	17	47.22%	7	19.44%	12	33.33%
Toplam	213	53.79%	133	33.59%	50	12.63%

4., 6. 9. ve 11. maddeler %50'nin altındadır. Öğrencilerin yarısından çoğu metnin; kişisel gelişimleri ve sosyal gelişimleri açısından katkı sağlamadığını düşünmektedir. Metnin dili %67'lik bir öğrenci grubu tarafından akıcı bulunmamış ve %50'i metni ilgi çekici bulmazken, %53'ü de metni beğenmemiştir. Öğrencilerin yarısından çoğunun metni beğenmiş ve ilgi çekici bulmamış olması, metnin öğrenciye sağlayacağı katkıları azaltacağı ve dersten istenilen verim ile başarının sağlanamamasına neden olacağı düşünülmektedir. Nitekim bu metin, beğeni sırasına göre; bu beş metin içinde öğrencilerin en az beğendiği metindir.

9.4. “Seyfi Baba” İsimli Metnin Kazandıracaklarına Yönelik Olarak Öğrencilere Sunulan Maddeler:

1. Toplumumuzdaki yardıma muhtaç kimselerin, bizim maddi ve manevi desteğimize ihtiyacı olduğunu öğrendim.
2. Çevremizdeki yaşlı ve kimsesiz insanlarla ilgilenmemiz gerektiğini anlatan bir parçadır.
3. Genel kültürümüze katkı sağladığını düşünüyorum.
4. Kişisel gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
5. Zihin gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
6. Sosyal gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
7. Dil gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
8. Kelime hazinemize bilmediğimiz yeni kelimeler kattı.
9. Metin akıcı bir dille yazılmış.
10. İlgi çekici bir metin.
11. Metni beğendim.

Tablo 5. “Seyfi Baba” İsimli Metin İçin Öğrenci Değerlendirmesi

Seyfi Baba	Olumlu		Kararsız		Olumsuz	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1	34	91.89%	3	8.11%		0.00%
2	32	86.49%	4	10.81%	1	2.70%
3	22	59.46%	10	27.03%	5	13.51%
4	24	64.86%	10	27.03%	3	8.11%
5	18	48.65%	13	35.14%	6	16.22%
6	25	67.57%	8	21.62%	4	10.81%
7	22	59.46%	11	29.73%	4	10.81%
8	31	83.78%	5	13.51%	1	2.70%
9	23	62.16%	10	27.03%	4	10.81%
10	26	70.27%	8	21.62%	3	8.11%
11	33	89.19%	3	8.11%	1	2.70%
Toplam	290	71.25%	85	20.88%	32	7.86%

Seyfi Baba isimli metin, sadece zihin gelişimine katkı sağladığına ilişkin fikir soran 5. maddede öğrencilerin 51'lik bir kısmı tarafından kabul görmemiş; ama geriye kalan %49'u tarafından katkı sağladığına dair bir kabul görmüştür. Yukarıda da görüldüğü gibi öğrencilerin bu parçadan öğrendikleri diğer 3 metne göre çok daha fazladır. Metni ilgi çekici bulmuşlar ve %89'luk bir oranla beğenmişlerdir. Ayrıca bu metin en çok beğenilen 2. metindir. Dikkat edilecek olursa ders kitabında “*Toplum Hayatı*” temasında yer alan diğer 3 metinden önemli bir yönüyle farklılık göstermektedir. Mehmet Akif Ersoy'un Seyfi Baba isimli şiiri; öğrencilere yaşadıkları toplumun önemli bir gerçeğini anlatırken, onları kendi kültürlerinin içinde, hemen hepsinin çevresinde tanık olduğu bir olayın etrafında toplamakta ve toplumdaki yardıma muhtaç kimselerin, çevrelerinde yaşayan insanların maddî ve manevî desteğine ihtiyacı olduğunu öğretmekte, öğrencilere çevrelerindeki yaşlı ve kimsesiz insanlarla ilgilenmeleri gerektiğini anlatmaktadır. Görülmektedir ki bu metin; Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 2006 yılında hazırlanmış ilköğretim Türkçe dersi öğretim programında okuma metinlerinde bulunması gereken 27 özelliğe bakıldığında, öğrencilere pek çok yönden katkı sağlamaktadır.

9.5. “Derviş ile Tilki” İsimli Metnin Kazandıracaklarına Yönelik Olarak Öğrencilere Sunulan Maddeler:

- Yaşadığımız toplumda çalışmanın ne kadar önemli olduğunu öğrendim.
- Çalışamayacak durumda olan hasta, yaşlı ve düşkün kimseler dışında herkesin, gücü ölçüsünde bir emek sarf ederek toplumuna faydalı olması gerektiğini öğrendim.
- Dünyadaki bütün canlıların gücü, akli ve becerisi ölçüsünde rızıkını elde ettiğini kavradım.

4. Bu parçada anlatılan hayvanlarla, çevremizde yaşayan canlılar hakkında fikir sahibi oldum.
5. İnsanların çalışarak hayatını devam ettirmesi gerektiğini anlatan bir metindir.
6. Genel kültürümüze katkı sağladığını düşünüyorum.
7. Kişisel gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
8. Zihin gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
9. Sosyal gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
10. Dil gelişimimiz için faydalı bir metin olduğunu düşünüyorum.
11. Kelime hazinemize bilmediğimiz yeni kelimeler kattı.
12. Metin akıcı bir dille yazılmış.
13. İlgi çekici bir metin.
14. Metni beğendim.

Tablo 6. “Derviş ile Tilki” İsimli Metin İçin Öğrenci Değerlendirmesi

Derviş ile Tilki	Olumlu		Kararsız		Olumsuz	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1	34	91.89%	1	2.70%	2	5.41%
2	34	91.89%	2	5.41%	1	2.70%
3	32	86.49%	4	10.81%	1	2.70%
4	26	70.27%	5	13.51%	6	16.22%
5	34	91.89%	1	2.70%	2	5.41%
6	21	56.76%	13	35.14%	3	8.11%
7	27	72.97%	7	18.92%	3	8.11%
8	18	48.65%	17	45.95%	2	5.41%
9	25	67.57%	11	29.73%	1	2.70%
10	21	56.76%	15	40.54%	1	2.70%
11	28	75.68%	8	21.62%	1	2.70%
12	26	70.27%	9	24.32%	2	5.41%
13	25	67.57%	11	29.73%	1	2.70%
14	29	78.38%	7	18.92%	1	2.70%
Toplam	380	73.36%	111	21.43%	27	5.21%

Metin, %78'lik bir oranla öğrenciler tarafından beğenilmiş, %68'i tarafından ilgi çekici bulunmuş ve %70'i tarafından akıcı bir dile sahip olduğu görüşü bildirilmiştir. Metnin öğrencilere katkı sağlayıcılığı yönündeki maddeler ise diğer metinlerde rastlanılmayan bir orana sahiptir. Öğrencilerin %92'si; “yaşadığı toplumda çalışmanın ne kadar önemli olduğunu öğrendiğini”, yine %92'si “çalışamayacak durumda olan hasta, yaşlı ve düşkün kimseler dışında herkesin, gücü ölçüsünde bir emek sarf ederek toplumuna faydalı olması gerektiğini öğrendiğini”, %86'sı “dünyadaki bütün canlıların gücü, aklı ve becerisi ölçüsünde rızkını elde ettiğini kavradığını”, %70'i “bu parçada anlatılan hayvanlarla, çevresinde yaşayan canlılar hakkında fikir sahibi olduğunu”, %92'si “insanların çalışarak hayatını devam ettirmesi gerektiğini anlatan bir metin” olduğu görüşünde hem fikir olduğunu belirtmektedir. Öğrenciler azımsanmayacak bir çoğunluğu

metnin; kişisel gelişimlerine, sosyal gelişimlerine, dil gelişimlerine, kelime hazinelerine ve genel kültürlerine katkı sağlayacağı yönünde ortak görüş beyan etmiştir.

Öğrencilerin ders kitabında “*Toplum Hayatı*” teması içinde yer alan metinler arasında Seyfi Baba hariç diğer üç metinle kıyaslandığında diğer metinlerden çok daha faydalı olacağı düşünülen bu metin, öğrenciler tarafından da beğenilmiş ve uzman görüşleri çerçevesinde uygun bulunmuştur.

9.5.1. Derviş ile Tilki Hikâyesinin Metni

Bir derviş, elsiz ayaksız bir tilki görmüş; “*Bu elsiz ve ayaksız nereden yiyip, nasıl içiyor?*” diye Allah’ın lütfuna hayran kalmış. Şaşkın derviş bu haldeyken, pençesinde avladığı çakalla bir aslan çıkagelmiş ve zavallı çakalı hemen oracıkta yiyivermiş. Arda kalanları da tilki silip süpürmüştü. Ertesi gün başka bir şekilde tilkinin günlük yiyeceğinin yine önüne geldiğini gören derviş, bu apaçık gerçek karşısında şaşkınlığından ne yapacağını bilememiş. Hemen gidip soluğu bir mescitte almış ve Allah’a şöyle dua etmiş: “*Aslanlar bile rızıklarını zorbalıkla yemiyorlar. İyisi mi bundan böyle ben karnıcalar gibi bir köşeye çekilivereyim.*”

O günden sonra derviş, işini gücünü bırakmış. Allah’ın, gaipten rızık yollayacağını umarak beklemeye başlamış. Ne elâlem, ne eş dost; kimsele arayıp sormayınca; çok geçmemiş, çenk gibi bir deri bir kemik kalmış. Çaresizlikten sabrı da, idraki de tek tek tükenmiş. Derken uzlete çekildiği mescidin mihrabından kulağına sesler gelmeye başlamış:

“Hey miskin adam! Tilki gibi elsiz, ayaksız düşünme kendini. Bilakis yırtıcı aslan ol ve öyle çalış ki aslan gibi senden başkalarına bir şeyler kalsın. Neden tilkiye benzeyip artıklarla doyacaksın ki? Aslan gibi yeleleri gür ve ensesi kalın olan insan, tilki gibi düşkünleşip ekmeğini başkasından beklerse, köpekler bile ondan üstün olur. Hadi durma, çalış, çabala! Hem ye, hem yedir. Başkalarının artığına göz dikme. Aksine ercesine çalış, yorul, zahmet çek, başkalarını rahata eriştir. Alçaklar gibi başkalarının el emeğine göz dikme.”¹⁰

9.5.2. Derviş ile Tilki İsimli Metnin Kapsam Geçerlilik İndeksi

Tablo 7. “Derviş ile Tilki” İsimli Metin İçin Kapsam Geçerlilik İndeksi

DERVİŞ İLE TİLKİ	Gerekli	Yetersiz	Gereksiz	KGO
Uyumluluk	24	4	2	0,60
Tutarlılık	27	2	1	0,80
Kabul Edilebilirlik	22	7	1	0,47
Katkı Sağlayıcılık	24	5	1	0,60
Kelime İçeriği	21	7	2	0,40

¹⁰ Osman Koca, *Sadi Şirâzî, Bostan ve Gülistan*, 1. Baskı, Beyan Yayınları, İstanbul, 2008.

Metin Türü	29	0	1	0,93
Uzman Sayısı				30,00
Kapsam Geçerlilik Ölçütü				0,33
Kapsam Geçerlilik İndeksi				0,63

9.5.3. Uzman Görüşlerine Göre Metnin Kazandıracakları

1. Toplum hayatını yansıtan bir metindir.
2. Çalışmanın, emeğin ne kadar önemli olduğunu vurgular.
3. Öğrencinin, çevresini tanınmasını, etrafında yaşayan diğer canlıları incelemesini sağlar.
4. Öğrencinin genel kültürünün gelişimine katkıda bulunur.
5. Çalışabilecek gücü olanın sadece kendisi için değil, başkaları içinde çalışması gerektiğini vurgular.
6. “Ben” yerine “biz” kavramını öğretirken, paylaşımcı bir hayatın önemini de kavratır.
7. Kelime hazinesinin geliştirilmesine katkı sağlar.
8. Öğrenciye, metnin yazarı ve yazıldığı tarih hakkında bilgi edinme fırsatı sunar.
9. Öğrencinin kişilik gelişimi için faydalıdır.
10. Öğrencinin zihin (bilişsel) gelişimi için faydalıdır.
11. Öğrencinin sosyal gelişimi için faydalıdır.
12. Öğrencinin dil gelişimi için faydalıdır.

Tablo 8. “Derviş ile Tilki” İsimli Metin İçin Yüzde ve Frekans Oranları

	Olumlu		Kararsız		Olumsuz	
1	27	90,00%	1	3,33%	2	6,67%
2	29	96,67%	1	3,33%	0	0,00%
3	29	96,67%	1	3,33%	0	0,00%
4	25	83,33%	5	16,67%	0	0,00%
5	28	93,33%	1	3,33%	1	3,33%
6	29	96,67%	1	3,33%	0	0,00%
7	24	80,00%	5	16,67%	1	3,33%
8	26	86,67%	2	6,67%	2	6,67%
9	24	80,00%	4	13,33%	2	6,67%
10	26	86,67%	4	13,33%	0	0,00%
11	29	96,67%	1	3,33%	0	0,00%
12	27	90,00%	2	6,67%	1	3,33%
Ortalama	26,92	89,72%	2,33	8,0%	0,75	2,28%

“Derviş ile Tilki” isimli örnek metin için en az 0,33 olması gereken kapsam geçerlilik indeksi 0,63; metnin öğrencilere kazandıracakları düşünülerek tespit edilen 12 kazanıma yönelik olumlu uzman görüşlerinin oranı ise %90’dır.

9.6. Öğrenci Görüşleri Çerçevesinde Metinlerin Karşılaştırılması

Çalışmanın bir diğer bölümünde öğrencilerden, ders kitaplarının “Toplum Hayatı” teması içinde işledikleri 4 metin ile onlara ilave olarak

okutulan “*Derviş ile Tilki*” isimli metni okumaları, yukarıda belirtilen maddeleri değerlendirmeleri ve en çok beğendiklerinden başlayarak sıraya koymaları istenildi. Öğrencilerin metinlere yaklaşımı ve metinleri değerlendirmesi birbirinden farklılıklar gösterirken, SPSS programı ile yapılan analiz neticesinde en çok beğenilen metin; *Derviş ile Tilki* isimli metin oldu. Öğrencilerin metinleri beğeni sırası şöyledir:

1. *Derviş ile Tilki*,
2. *Seyfi Baba*,
3. *Dünyada Herkeste Sevgi Var*,
4. *Yetim Kalan Ağaçlar*,
5. *Değişmek veya Kaybolmak*.

Metinler kendi aralarında sıralandığında ise, birinci olarak en çok beğenilen metin *Derviş ile Tilki*, ikinci olarak *Seyfi Baba*, üçüncü olarak *Dünyada Herkeste Sevgi Var* ve *Yetim Kalan Ağaçlar* isimli metinler, en son olarak birinci sırada yer alan ise *Değişmek veya Kaybolmak* isimli metin olmuştur. Öğrencilerin ikinci sıraya da *Seyfi Baba* ve *Derviş ile Tilki* isimli metinleri koydukları görülmektedir.

10. Sonuçlar

“*Toplum Hayatı*” teması ile ilgili olarak Türkçe ders kitaplarında 4 farklı metin vardır. Bu metinlere ilaveten öğrencilere okutulan 5. metin Şeyh Sadî Şirazi’nin *Bostan* isimli ölümsüz eserinden alınan “*Derviş ile Tilki*” isimli hikâyedir. Metinlerin öğrencilere kazandırması beklenen tutum ve davranışlar onlara sorularak öğrencilerden; “*katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum*” ifadelerinden doğru bulduklarını seçip, madde üzerinde işaretleme yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin bu konudaki fikirleri oldukça farklıdır. Bu durum; her metnin her öğrenci için aynı derecede uygunluk gösteremeyeceği gerçeğini ifade ederken, zaten böyle bir eşitliğin mümkün olamayacağı sonucunu da ortaya koymaktadır. Her öğrencinin beğenisi ve beklentisi farklıdır. Önemli olan, çoğunluğun beğenisi-ne uygun metinleri tespit edebilmek ve ders kitabında öğrenci çoğunluğunu yansıtan metinlere yer verebilmektir. 37 öğrenci içinde en çok beğenilen metin olan *Derviş ile Tilki* isimli metin, başka bir öğrencinin sıralamasında en son sırada yer alabilmektedir. Öyleyse metin seçilirken genel öğrenci ilgi ve beğenisi göz önüne alınmalıdır ve çeşitli uzman görüşleri ile elde edilecek olan kapsam geçerlilik oranlarına göre metinlerin uygun olup olmadığına onay verilmelidir.

Bu açıdan bakıldığında; uzman görüşleri çerçevesinde öğrencilere sunulan “*Derviş ile Tilki*” isimli metin, *Seyfi Baba* hariç diğer üç metne göre öğrenciler tarafından daha çok beğenilmiş, ilgi görmüş ve faydalı olmuştur. Öğrencilerin kendi kültürlerine ait metinlerle karşılaştıklarında daha istekli ve başarılı oldukları, *Seyfi Baba* örneğinde olduğu gibi birebir hayatlarına ait örnekler buldukları metinleri daha büyük bir ilgi ile oku-

dukları gözlenmiştir. Mehmet Akif Ersoy'un Seyfi Baba isimli şiiri; öğrencilere yaşadıkları toplumun önemli bir gerçeğini anlatırken, onları kendi kültürlerinin içinde, hemen hepsinin çevresinde tanık olduğu bir olayın etrafında toplamaktadır. Bu da öğrenciler tarafından ilgi ile karşılanmakta ve derse katılımı arttıracak bir nitelik taşımaktadır.

Derviş ile Tilki isimli metin de Seyfi Baba isimli metinde olduğu gibi öğrenciler tarafından büyük bir ilgi ve istekle karşılanmış; metnin öğrencilere kazandıracaklarına bakıldığında oldukça faydalı bir metin olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin ders kitabında *"Toplum Hayatı"* teması içinde yer alan metinler arasında Seyfi Baba hariç diğer üç metinle kıyaslandığında diğer metinlerden çok daha faydalı olacağı düşünülen bu metin, öğrenciler tarafından da beğenilmiş ve uzman görüşleri çerçevesinde uygun bulunmuştur. Öğrencilerin, kendi kültürlerine ait metinlerle daha çok karşılaşmasının ve birebir hayatlarına ait örnekler buldukları metinlerin ders kitapları için seçilmesinin daha uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın problemini teşkil eden; *"Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığının izni ile ders kitabı olarak öğrencilere sunulan kitaplar; devletin bütün vatandaşlarına eşit olarak yaklaşabilmesi ve birlik-beraberliği sağlayabilmesi için gereken vasıfları yeterince taşımakta mı?"* sorusunun cevabına araştırıldığında yukarıdaki incelemeler neticesinde varılan sonuç; ders kitapları için seçilen metinlerin daha dikkatli ve daha genele uygun metinler olarak seçilmesi gerektiği hususu ile karşılaşılmaktadır. Metinler hatalı veya yanlış değildir; fakat özellikle değerlendirmeye alınan ilk üç metin öğrenci beğenisinin biraz altında kalmaktadır. Bilhassa Lahbabi'nin *"Değişmek veya Kaybolmak"* isimli metni en az ilgi gören ve en az beğenilen metin olarak tespit edilmiştir.

11. Öneriler

Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî dili Türkçedir. Resmî dilinin Türkçe olması devletin, başka dilleri konuşan etnik kökenli vatandaşlarıyla birlikte sağlıklı iletişim kurabilmesi ve herkese eşit hizmet verebilmesi için önemlidir. Bu durum; eğitim dilinin Türkçe olması ve Türk dilinin devlet bünyesindeki bütün vatandaşlarına en iyi şekilde öğretilmesi ihtiyacını ortaya çıkarır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için eğitim öğretim hayatına başlayan her çocuk, zorunlu bir ders olarak ilk günden itibaren Türkçe dersleriyle tanışır ve öğretim hayatının sonuna kadar bu tanışıklığı ilerletir. Bu tanışıklığın hedeflenen ölçüde ilerleme kaydedebilmesi için dersin öğretimini yapacak olan öğretmen kadar, derste işlenecek metinler de önemlidir.

Araştırmanın buraya kadar olan kısmında; metinlerin sahip olması gereken özellikler ve bugün ders kitaplarında yer alan metinlerin özellikleri incelenmiş ve alternatif olarak sunulan başka bir metin ile öğrenci il-

gisi tespit edilmiştir. Bu sonuçlar çerçevesinde; öğrencilerin, kendi kültürlerine ait metinlerle daha çok karşılaşmasının ve birebir hayatlarına ait örnekler buldukları metinlerin ders kitapları için seçilmesinin daha uygun olacağı önerilmektedir.¹¹ Orhan Türkdoğan'ın bir makalesinde bu konu ile ilgili olarak şöyle bir önerisi vardır:

“Aynı coğrafyada yaşayan, aynı dil, kültür ve duyguları paylaşan bir millet oluşumunun kısa bir süre içinde gerçekleştirilebilmesi için Batıların koruyucu (gate-keeper) dedikleri türden bir elit kadronun Milli Eğitim ve Kültür Bakanlıklarında örgütlenmesi ve yeni bir yayın kampanyası ile tüm insanımızı standart kültürü temsil eden ortak bir paydada bütünleştirmesi zarureti vardır.”¹²

Kaynaklar

- Adıgüzel, M.S., *Türkçe Öğretim Yöntemleri*, 1. Baskı, Yeryüzü Yayınevi, Ankara, 2004.
- Ayata, C.Ş., *Almanca ve Türkçede Metin Türü Olarak Yazın Eleştirisi*, 1. Baskı, Mavibulut Yayınları, İstanbul, 2003.
- Ayhan, H., *Eğitime Giriş ve İslamiyet'in Eğitime Getirdiği Değerler*, 2. Baskı, Damla Yayınevi, İstanbul, 1986.
- Başaran, İ.E., *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, 1. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2006.
- Eyüboğlu, İ.Z., *İran Edebiyatı*, Pencere Yayınları, İstanbul, 2007.
- İnal, K., *Eğitim ve İktidar: Türkiye'de Ders Kitaplarında Demokratik ve Milliyetçi Değerler*, 1. Baskı, Ütopya Yayınları, Ankara, 2004.
- Hüsrevşahi, H., *İran Edebiyatı Öykü Antolojisi*, Dünya Kitapları Yayınevi, İstanbul, 2005.
- Kaplan, M., *Kültür ve Dil*, 15. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2003.
- Karakuş, İ., “Çocukta Dil Gelişimi”, *Türk Dili Dergisi*, s. 544, Ankara, 1997.
- Karakuş, N., *Türkçe Öğretiminde Kaynak Metinlerin Temalara Uygunluğu Yönünden Düzenlenmesi ve Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2010.
- Karasar, N., *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.
- Karasar, N., *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*, 10. baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000.
- Kavcar, C., *Edebiyat ve Eğitim*, 2. Baskı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1994.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., Sever, S., *Türkçe Öğretimi*, 7. Baskı, Engin Yayınevi, Ankara, 2004.

¹¹ Mehtap Özden, *Kaynak Türkçe Metinler*, 1. Baskı, Ürün Yayınları, İstanbul, 2009.

¹² Orhan Türkdoğan, “Osmanlı'da Kent Soylular ve Atuf Sistemleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 189, sayfa 53, İstanbul, 2011.

- Koca, O., *Sadi Şirâzi, Bostan ve Gülistan*, 1. Baskı, Beyan Yayınları, İstanbul, 2008.
- Mc Gartland, R.D., Berg-Weger, M., Tebb, S., Lee, E., ve Rauch, s. 2003, Objectifying content validity: Conducting a content validity study in social work research, *Social Work Research*, 27 (2), 94-104.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, *İlköğretim Türkçe Dersi 6, 7, 8. Sınıflar Öğretim Programı*, Milli Eğitim Yayınevi, Ankara, 2006.
- Neuman, W.L., *Toplumsal Araştırma Yöntemleri*, 2. Baskı, Yayınodası Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- Oralış, M., Özil, Ş., *Metin Dilbilimsel Yaklaşımla Yazınsal Bir Metni Çözümleme Denemesi*, Dilbilim Araştırmaları 37-51, Hitit Yayınları, Ankara, 1992.
- Öz, F., *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*, 2. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Özbay, M., *Türkçe Öğretimi Kaynakçası*, 1. Baskı, Öncü Basımevi, Ankara, 2008.
- Özbay, Y., *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, 2. Baskı, Erol Ofset, Trabzon, 2001.
- Özden, M., *Kaynak Türkçe Metinler*, 1. Baskı, Ürün Yayınları, İstanbul, 2009.
- Piaget, J., *Çocukta Dil ve Düşünme*, (Çev. S.E. Siyavuşgil), 1. Baskı, Palme Yayıncılık, Ankara, 2007.
- Radloff, W., *Türklerin Kökleri, Dilleri ve Halk Edebiyatı*, 1. Baskı, Eğitim ve Kalkınma Vakfı Yayınları, Ankara, 1999.
- Sever, S., "Çocuk Kitaplarında Dil Sorunları", *Eğitim Dergisi*, (3) 14-21, Ankara, 1993.
- Tansel, F.A., *Türk-İslâm Edebiyatı Türkçe Dinî Metinler*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1971.
- Tarlan, A.N., *İran Edebiyatı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1944.
- Temizyürek, F., Balcı, A., *Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları*, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.
- Tezcan, M., *Türk Kişiliği ve Kültür-Kişilik İlişkileri*, 1. Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997.
- Tezcan, M., *Kültür ve Kişilik*, 1. Baskı, Bilim Yayınları, Ankara, 1987.
- Türkdogan, Orhan, "Osmanlı'da Kent Soylular ve Atıf Sistemleri", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 189, sf. 53, İstanbul, 2011.
- Veneziano, L. Ve Hooper, J., A method for quantifying content validity of health-related questionnaires, *American Journal of Health Behaviour*, 21(1), 67-70, 1997.
- Yıldırım, A; Şimşek, H., *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G., Yılmaz, Y., *Türkçe Öğretimi*, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2006.
- Yurdağül, H., *Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliliği İçin Kapsam Geçerlilik İndekslerinin Kullanılması*, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli, 2005.
- Zebuhullah, S., *İran Edebiyatı Tarihi*, (Çev. H. Ahmat), Nüsha Yayınları, İstanbul, 2002.